

Det elektroniske bibliotek

- databaser på Det kongelige Bibliotek

af forskningsbibliotekar, cand.psych. Birger Hjørland

Indledning

Det kongelige Bibliotek/Universitetsbibliotekets 1. Afdeling er en stor institution, med mange afdelinger, specialister af forskellig art og mangeartede opgaver. Således er institutionen både databaseproducent og databrunder. En sådan organisation stiller særlige krav til den interne og eksterne kommunikation om databaser. I dette indlæg vil jeg fokusere på vor rolle som *databasebruger* (herunder bruger af vore egne databaser).

Det kongelige Bibliotek er ikke - som f.eks. Statsbiblioteket - et universalbibliotek, men et bibliotek for humaniora og samfundsvidenskab (foruden nationalbibliotek, depotbibliotek for internationale organisationer m.v.). Især humaniora er karakteriseret ved en mængde relativt små fag, der kræver høj ekspertise, f.eks. beherskelse af et stort antal sprogområder. Biblioteket har en række fagreferenter, der dækker hver sit fagområde. Hertil kommer bibliotekarer og andre, der deltager i publikumsbetjeningen. Fagreference er organisatorisk at betragte som en stabsfunktion med linjefunktioner i alle relevante afdelinger. I relation til udnyttelse af databaser har fagreferenterne funktion i Informations- og Dokumentationsafdelingen (IOD-afdelingen), hvorunder edb-dokumentationstjenesten organisatorisk er indplaceret.

Alle fag er naturligvis potentielle databasebrugere. I realiteten er der imidlertid stor forskel på de forskellige fagområders udnyttelse af dette medium, bl.a. begrundet i det skæve udbud af fagligt relevante databaser. Fagene psykologi, sociologi og økonomi (samt hele EF-området) tegner sig hidtil for den helt dominerende benyttelse, mens områder som musik, historie, sprog og litteratur m.v. endnu er ret sporadiske anvendere.

Det er IOD-afdelingens (og Det kongelige Biblioteks) politik at fremme anvendelsen af databaser (online eller som CD-ROM) mest muligt. Det hjælpesystem til databaser, jeg her skal præsentere, udgør én bestræbelse på at fremme denne målsætning.

Inden jeg går igang med omtalen af dette hjælpesystem, vil jeg kort omtale tre andre bestræbelser med samme målsætning: 1) omtalen af databaser i REX-hjælpesystemet 2) nyhedsbreve og publikationer samt 3) hjælpesystemets kontekst i bibliotekets Informationssal. Hovedfilosofien bag markedsføringen af elektroniske databaser er, at disse skal ses som en naturlig og integreret del af bibliotekets almindelige informationsvirksomhed.

REX-hjælpesystemet

Ved at indtaste kommandoen "?service" kan man i REX få en oversigt over bibliotekets serviceydelser, herunder Edb-dokumentationstjenesten. Herfra ledes man videre med kommandoen "?edok" til en hjælpeskærm, der kort præsenterer edb-dokumentationstjenesten og giver yderligere henvisninger til specialiserede hjælpeskærme, herunder en oversigt over de værter, Det kongelige Bibliotek har kontakt med, og de fag på Københavns Universitet, der yder økonomisk støtte til specialeskrivendes edb-litteratursøgning. Det er også muligt i REX at få en oversigt over nyheder ("?edoknyt"), der bl.a. rummer én præsentationsskærm for hver af de anskaffede CD-ROM-disketter (demodisketter undtaget): "?oed", "?Pais" eller "?psyclit" giver således oplysninger om hhv. Oxford English Dictionary, Public Affairs Information System og Psychological Abstracts på CD-ROM.

REX-hjælpesystemet er således ét led i informationen om brug af elektroniske databaser på Det kongelige Bibliotek. Det er et led, som endnu ikke har samme betydning som de øvrige informationskanaler, bl.a. fordi publikum endnu ikke kender denne mulighed tilstrækkeligt. Når den er indarbejdet, er det til gengæld en enkel måde at checke en præcis og ajourført oplysning, f.eks. hvilke CD-ROM, Det kongelige Bibliotek disponerer over.

Publikationer, Nyhedsbreve m.v.

Ét af Det kongelige Biblioteks innovationsinitiativer har været at oprette en database med adresser over bibliotekets benyttere (d.v.s. indskrevne lånere). Disse modtager fire gange årligt et *Nyhedsbrev*, hvori forhold af almen in-

teresse omtales. Pr. juni 1989 udsendtes et nyhedsbrev, hvori Det kongelige Biblioteks tilslutning til Bibliotekscentralens "Artikelbasen" og anskaffelsen af de første CD-ROM disketter blev omtalt. Edb-dokumentationen er naturligvis også nævnt i bibliotekets almindelige *Vejledning/Guide* (Publikumsorienteringer 12), der uddeles til alle nye lånere på dansk eller engelsk.

Det er naturligvis afgørende for såvel bibliotekets benyttere som for dets personale, at der findes en faglig nøgle til, hvilke databaser biblioteket rent faktisk har adgang til. Inspireret af en katalog fra Statsbiblioteket (1980) påbegyndte vi for et par år siden udviklingen af en sådan databasekatalog. Denne katalog har nu udviklet sig til et elektronisk hjælpesystem for brugere og personale, og der er i maj 1989 udgivet en første trykt databasekatalog ved udtræk fra denne base (sælges fra Det kongelige Bibliotek for 50 kr., studerende 50% rabat).

De ovennævnte hjælpemidler var almene kilder, der henvender sig til bibliotekets mangeartede lånerskare under ét. Den mest effektive information er imidlertid den, der er direkte rettet mod potentielle målgrupper. Her skal kort opregnes eksempler på en sådan målrettet formidling af information om elektroniske databaser.

Det kongelige Bibliotek afholder kurser i biblioteksbenyttelse for nye studerende og for specialeskrivende. I disse kurser omtales naturligvis fagenes hovedbibliografier, også de elektroniske. I fagene psykologi og økonomi er endog fra studienævnenes side på Københavns Universitet afsat midler til de specialeskrivendes litteratursøgning, således at mulighederne for edb-baseret litteratursøgning ikke blot er hypotetiske. Indenfor nogle fagområder har Det kongelige Bibliotek udarbejdet "fagbibliografiske vejledninger", en slags lærebøger i litteratursøgning for fagets benyttere. I al fald i én sådan vejledning (*Fagbibliografier 7, Psykologi*) er de elektroniske og de trykte hjælpemidler omtalt side om side.

En anden målgruppe er skole- og højere undervisning. En af bibliotekets medarbejdere har udarbejdet en lærebog *Databaser i undervisningen* (Melchior, 1987) og har afholdt kurser for bl.a. gymnasieverdenen. Disse initiativer har udbygget Det kongelige Biblioteks forbindelser, og bl.a. skabt en speciel aftale om adgang til online søgning i REX.

Foruden de nævnte initiativer foregår der en stadig omtale af relevante databaser i diverse fagblade, ligesom bibliotekets medarbejdere lejlighedsvis rykker ud til faglige metodekurser m.v.

Informationssalen

Den direkte fysiske præsentation af bibliotekets online tjeneste på biblioteket er naturligvis meget vigtig for kontakten mellem tjenesten og benytterne. Desværre har forholdene indtil nu været mangelfulde.

I sommeren 1989 ombyggedes Det kongelige Biblioteks katalogværelse, og den sal, hvori Udlånet tidligere befandt sig, og der frigjordes et større publikumstilgængeligt areal, der bl.a. er kommet edb-dokumentations-tjenesten til gode. Foruden et større antal REX-terminaler anbringes her arbejdsstationer med CD-ROM-drev og databaser på harddiske. I skrivende stund er opsat to sådanne stationer, én med farveskærm og én med monokrom skærm. Disse stationer indeholder et menustem, der er en videreudvikling af et almindeligt menusystem til IoD. Dette menusystem har bl.a. den egenskab, at det logger brugen, og herved kan bringe en statistik over de enkelte basers benyttelse. Det er i sig selv et hjælpesystem til brugen af CD-ROM og lokalt fremstillede databaser på PC. Systemet er udviklet således, at den korrekte CD-ROM eller database installation automatisk udføres ved menuvalg. Ved CD-ROM fremkommer efter menuvalget desuden en ledetekst: "Er den valgte CD-ROM placeret i diskettedrev j/n?"

Database over databaser

Der eksisterer idag et stort udvalg af databaser over databaser, såvel i trykt som elektronisk form. Disse databasefortegnelser er naturligvis særdeles nyttige. Brugere og personale på Det kongelige Bibliotek har imidlertid behov for en oversigt, der direkte viser hvilke baser, biblioteket rent faktisk har forbindelse til, systematiseret og beskrevet i forhold til bibliotekets fagområder, opgaver og behov. Dette behov skal også ses på baggrund af bibliotekets store faglige spændvidde, der er karakteriseret bl.a. ved online kontrakter med mere end 30 databaseværter.

Databaseprogrammel

Arbejdet med etablering af databasen blev påbegyndt kort efter Det kongelige Biblioteks kontrakt med Regnecentralen om levering af edb-anlæg. Oplysninger om bibliotekets databaser blev indlagt i det relationelle database-system "KnowledgeMan" (ISEDATA) på en RC-Partner.

På et tidspunkt valgte vi - af flere grunde - at fortsætte arbejdet med den-

ne databasekatalog på en PC-AT ved hjælp af fritekst databasesystemet "AskSam" (Seaside Software / Dansk Informatik Center), hvorfor vi via en ASCII eksport fra KnowledgeMan importeret til AskSam fik overført vore daværende data. Da vi har fundet AskSam yderst velegnet og brugervenligt (til dette som til mange andre opgaver), vil jeg kort beskrive nogle af dette produkts væsentligste egenskaber.

- antal poster

Ifølge producenten er antallet af poster eller filens størrelse kun begrænset af pladsen på disketter eller harddiske. Vi har arbejdet med filer på 14000 records i bibliografisk format uden problemer.

- poststørrelse

AskSam arbejder bedst med records, der kan være på ét skærmbillede (20 linjer). Flere records kan dog knyttes sammen til såkaldte "dokuments", og systemet fungerer upåklageligt, men nogle arbejds gange bliver en anelse tungere.

- feltantal

AskSam kan køre med et ubegrænset feltantal. Felter kan være eksplicite eller implicite. AskSam kan køre helt uden formattering i felter (der hovedsageligt tjener til fremstilling af trykte katalogprodukter).

- feltlængder

AskSam kan arbejde med vilkårligt lange og variable feltlængder. Default feltlængde er til linjeslut. Andre feltlængder markeres ved skarp parantes om feltet.

- tegnsæt

Der anvendes det udvidede, 8 bits ASCII -tegn sæt. Tegn, der mangler på tastaturet, kan inddateres med ASCII-værdien på det numeriske tastatur

- inddatering, redigering

Ved inddatering af poster kan anvendes almindelige tekstbehandlingsfaciliteter, f.eks. blokmarkering, flytning og kopiering. Der kan også udarbejdes formularer, såkaldte "templates", f.eks. til udfyldelse i Marcformat eller andre formater. Der kan foretages masserettelser og globale ændringer i filen. F.eks. kan alle poster, der indeholder klassifikationskoden 13 automatisk tilføjes deskriptoren "Psykologi" i løbet af få minutter.

- søgesystem

AskSam har et effektivt søgesystem, der f.eks. tillader højre- og venstretrunkering, boolske operatoren, nærhedsoperator, "highlight" af søgeord under fremvisning, feltafgrænset søgning, "hypertext-funktion" o.s.v. Til forøgelse af søgehastigheden ved meget store filer har AskSam en indexfunktion. AskSam har et biprodukt "InsoSift", der er "søgemaskinen" i

programmet. Dette produkt kan erhverves for ca. 10 US \$ (ca. 70 DDK). Dette indebærer igen, at Det kongelige Bibliotek kan dissiminere produkter (f.eks. databasekatalogen) med søgesoftware til en for den enkelte bruger overkommelig pris.

- sortering

AskSam tillader sortering på alle felter, alfabetisk eller numerisk. Der er mulighed for sortering på mange niveauer (primært efter emne, sekundært efter forfatter, tertiært efter titel, o.s.v. o.s.v.). I henhold til producenten skulle sorteringsmulighederne være ubegrænsede. Da vi fremstillede et sorteringsprogram på over 300 linjer begyndte systemet dog at opføre sig utilregneligt. Vi har opdaget en svaghed: systemet indebærer ikke muligheden for ved tomme felter at anvende et andet felt som primært sorteringskriterium. D.v.s. såfremt man vil have en udskrift, hvor bøger er ordnet alfabetisk efter forfatter, og hvor bøger uden forfatterangivelse er indflettet i alfabetet under titlen, må man gennem en lidt møjsommelig proces med at skabe et nyt kombineret felt, der kan sorteres efter.

- udskrifter

AskSam er velegnet til at producere udskrifter enten direkte eller på printer eller via en ASCII-fil (evt. med koder til typesetting i f.eks. Ventura). Se Det kongelige Biblioteks trykte databasekatalog som eksempel. Ved udskrifter kan man frit vælge hvilke felter, der skal udskrives, hvilken rækkefølge felterne skal repræsenteres i, hvordan der skal tekstformateres (f.eks. spaltebredde, indrykning, etc.), der kan indføjes konstanter mellem felter, f.eks. ledetekster og tegnsætning o.s.v. Der kan produceres færdige programmer, således at bibliografiske referencer kan udskrives efter forskellige standarder gældende for videnskabelige tidsskrifter

- eksport, import

AskSam-filer kan eksportere ASCII-tekst-filer. ASCII-tekst-filer kan importeres. Til visse opgaver kan man således eksportere til tekstbehandlingssystem, hvorfra atter importeres til AskSam. Eksempelvis kan man importere downloadede DIALOG-søgninger. På Det kongelige Bibliotek har Ivan Boserup udviklet et specielt forbehandlingsprogram i PCWrite, der forbereder downloadede filer til dette brug, bl.a. ved at flytte abstracts nederst i record'en, således at alle oplysninger excl. abstracts bringes i første skærmbillede, resten d.v.s. abstracts i andet skærmbillede.

- o.s.v.

Systemet indeholder mange andre finesser. Ovenstående skulle dog være tilstrækkeligt til at dokumentere, at der er tale om et yderst brugervenligt og bredt anvendeligt system. Vi har derfor - i al fald forløbigt - valgt dette system såvel til databasen over databaser som til en lang række andre "PC-databaser" udarbejdet af Det kongelige Bibliotek.

Databasekatalogens indhold

Det er tanken, at databasekatalogen skal være et værktøj til identificering af databaser i forbindelse med dokumentations- og referencearbejde. Den skal derfor opregne de faktiske muligheder, som biblioteket råder over, hvad enten det drejer sig om online baser, om CD-ROM baser eller om bibliotekets hjemmelavede, såkaldte "PC-baser", for så vidt disse er faktisk tilgængelige for såvel personale som brugere (d.v.s. at de er offentlige).

Som tidligere nævnt omfatter Det kongelige Bibliotek samfundsvidenskabelige og humanistiske områder. Da man ved kontrakt med databaseværter får adgang til samtlige værtens databaser, d.v.s. såvel f.eks. samfundsvidenskabelige som naturvidenskabelige baser, stiller dette spørgsmålet om, hvordan man bør udvælge de relevante baser?

Vi har fundet det hensigtsmæssigt at ordne databaserne efter samme systematik, som husets bøger ordnes efter (UASK), og i denne systematiske del bringe alle relevante oplysninger om baserne, incl. evt. indholdsnoter. Dette indikerer en faglig udvælgelse af baserne for denne hoveddel af katalogen. Vi har samtidig fundet det hensigtsmæssigt at have et alfabetisk navnerregister over baserne. Vi har her skønnet, at det kunne være rimeligt med sikkerhed at kunne konstatere, hvorvidt biblioteket har adgang til en given base eller ej, hvilket implicerer en usektiv opregning af alle baser, som Det kongelige Bibliotek faktisk har forbindelse til. Det er så op til den systematiske kode at afgøre, om en given database nævnes i hoveddelen eller ej.

Fuldtekstbaser udgør et særligt problem. Det er yderst nyttigt for et bibliotek at kunne konstatere, hvorvidt en given avis eller et givent tidsskrift (eller anden tekst, f.eks. et leksikon) findes tilgængeligt online. I nogle tilfælde er dette ikke noget problem, fordi databasens titel svarer til den pågældende avis/teksts titel. I mange tilfælde er det derimod et problem, fordi databaser kan rumme den fulde tekst fra mange kilder, der således er "usynlige".

Efter førsteudgaven af Det kongelige Biblioteks Databasekatalog er udkommet, er fra Bibliodata publiceret *Fulltext Sources Online* (1989-; 2 hæfter årligt). Fremkomsten af denne katalog har endnu ikke nogen indflydelse på vort eget projekts udformning. I første omgang har vi fundet det ønskeligt - og overkommeligt - at forsøge at opregne alle fuldtekst-baser, som biblioteket har adgang til. Det er muligt, at tilvæksten vil vise sig for stor eller relevansen for lille, således at vi fremover vil bringe en mere selektiv fortegnelse i forhold til bibliotekets emneområder og opgaver, men endnu er målsætningen som sagt en uselekeret liste.

Med hensyn til CD-ROM har Det kongelige Bibliotek besluttet at anskaffe et bredt fagligt udvalg af væsentlige baser. Disse medtages naturligvis

også i katalogen. Da vi forestiller os en ret stor interesse fra brugerside for at afprøve dette nye medium, er vi gået ret langt, og har medtaget alle baser, blot vi f.eks. har demonstrationsversioner.

Det nyeste skud på stammen er små lokalt fremstillede databaser, såkaldte "PC-baser", d.v.s. databaser på harddiske, der er offentligt tilgængelige på bibliotekets Informationssal. Af eksempler på disse kan nævnes: Katalog over alle håndbøger og bibliografier opstillet på læsesalen (*Fløjlskatalogen*) *Dansk juridisk Bibliografi* (p.t. årgang 1986 og 1989), *Dansk Psykologisk Bibliografi* (p.t. 1948-1986, ufærdigt råmateriale), Katalog over Dramatisk Bibliotek, visse inddaterede kataloger fra bibliotekets ældre udenlandske samling o.s.v. (Disse sidste er ikke repræsenteret i database-katalogens 1. udgave, da de først er stillet frem ca. 1.6.89).

Databaserekatalogens formattering

Ideen med at anvende et databaseprogram til en katalog er naturligvis bl.a., at det skal være så tidsøkonomisk som muligt at inddatere oplysningerne, og at disse - én gang inddateret - skal kunne anvendes i alle behovssituationer, f.eks. til automatisk fremstilling af trykte kataloger med registre. Det er denne filosofi, der bestemmer formatteringen. Det mest tidsøkonomiske ville være overhovedet ikke at opdele oplysningerne om den enkelte database i felter, og til brug for en online database uden henblik på udarbejdelse af trykte kataloger ville formattering næppe være nødvendig i denne katalog.

En online database får følgende felter: navn, databasevært, kode hos vært, emneord, systematisk, opl. om trykt ekvivalent samt opstillingssignatur for denne, indholdsnote, databaseansvarlig, dokumentation, pris (sorteringskode). Disse felter skal kort kommenteres:

Databasens navn er naturligvis væsentligt, bl.a. til udskrivning af alfabetisk register. Desværre kan samme base have forskelligt navn hos forskellige databaseværter, ligesom værter kan behandle baserne forskelligt, f.eks. foretage forskellige tidsmæssige opdelinger, eller sammenlægge forskellige "subfiler" under et overordnet basenavn. Derfor må hver base have en særlig bibliografisk post for hver databasevært, selvom denne løsning er lidt uøkonomisk. Vi vil ikke gentage alle oplysninger om den samme base for hver post, men foretage en grundig beskrivelse for en udvalgt vært, og så henvise fra de andre værtsposter til denne.

Et felt for *databasevært* er nyttigt, bl.a. fordi det tillader en udskrivning af alle baser hos en vært (bl.a. med henblik på opdatering) eller en udskrivning

af alle værter. At der også er et felt for *basekoden* hos den pågældende vært, vil enhver forstå, der har siddet med en dyr online forbindelse og ikke i al hast har kunnet huske, hvad den pågældende base nu kaldes. At en nyttig katalog skal give mulighed for søgning af databaser med emneord, forekommer vel indlysende. Vi har valgt et system af kontrollerede *emneord*, der nogenlunde modsvarer Det kongelige Biblioteks fagstruktur. Disse emneord er nok især egnet ved fritekstsøgning. Vi har desuden valgt en *systematisk kodning*, der er i overensstemmelse med bibliotekets systematik for udenlandsk litteratur, der især er egnet ved den systematiske ordning af den trykte katalog. Ved at benytte husets systematik, har vi ønsket at understrege samhörigheden af de trykte og de elektroniske kilder.

Mange af de nyttigste databaser modsvarer af trykte bibliografier, som biblioteket i årevis har abonneret på, og som personalet og brugerne kender. Disse trykte værker har også funktion som en slags dokumentation eller hjælpemiddel til edb-søgning. Det er derfor naturligt, at de *trykte ekvivalents navn og plads* på biblioteket opregnes i et særligt felt. Et felt med *indholdsnote* er naturligvis væsentlig for at kunne vurdere en given bases relevans i en given sammenhæng. Vi har i førsteudgaven taget hul på databasebeskrivelserne og vil efterhånden udbygge disse med støtte fra bibliotekets fagreferenter og særligt kyndige.

Med hensyn til brugen af databaser eksisterer en "de facto" arbejdsdeling, således at f.eks. fagreferenten i økonomi har særlig ekspertise med hensyn til økonomiske baser, Danske Kontor særlig ekspertise med hensyn til danske nationalbibliografiske baser o.s.v. Denne "de facto" arbejdsdeling ønskes gjort mere eksplicit og forpligtende ved, at der for hver database oprettes et felt, hvori navnene på *databaseansvarlige* eller "eksperter" opregnes, således at man til enhver tid har en kontaktperson, der kan foretage nødvendige søgninger. Det er vor opfattelse, at det netop er bibliotekets force, at vi har et bredt spektrum af eksperter, så søgninger kan foretages på det højst mulige kvalifikationsniveau. Til mange databaser findes nyttig dokumentation eller hjælpemidler i form af manualer, thesauri, faglige bedømmelser m.v. Det er vigtigt, at disse hjælpemidler er lette at få fat i.

I et særligt felt *dokumentation* vil vi henvise til et udvalg af de mest centrale hjælpemidler for de enkelte baser.

Prisoplysninger er på den ene side uhyre nyttige, men indebærer på den anden side et yderst kompliceret og tidsrøvende ajourføringsarbejde, som det ikke vil være rimeligt at gennemføre konsekvent. Hvor der foreligger valide prisdata (f.eks. fra Dansk Diane Centers prissammenligninger) vil vi for de vigtigste databaser bringe nogle relative prisoplysninger for søgning hos forskellige værter.

For så vidt angår databaser på CD-ROM, så får alle sådanne baser et felt "CD", hvoraf fremgår *status på Det kongelige Bibliotek*, d.v.s. om disken faktisk haves, haves i demoversion, er bestilt eller overvejes. Dette felt kan siges at konstituere en CD-ROM post.

Desuden forsynes CD-ROM poster med følgende felter "cdnavn" (såfremt dette navn afviger fra onlinepostens), CD-producent, CD-opdatering og CD-pris.

Databasekatalogens funktion

Databasekatalogens har såvel interne som eksterne funktioner. Hovedfunktionen er at øge kendskabet til samfunds- og humanvidenskabelige databaser som led i referencearbejde og dokumentation.

I og med de enkelte fagreferenter og brugere får forelagt en liste over databaser indenfor vedkommendes arbejdsområde, regner vi med en øget synlighed af det elektroniske medium. Dette sker især ved spredning af katalogen i trykt form. Vi håber, at spredningen af den trykte katalog vil stimulere brugen af samme hjælpemiddel i disketteform, fordi diskette-udgaven indebærer flere søgemuligheder og samtidig en mere opdateret information.

Vi har besluttet at sælge disketteversionen for 200 kr. (excl. søgesoftware, se ovenfor). Dette vil f.eks. muliggøre, at andre biblioteker opretter tilsvarende kataloger ved genbrug af vore data.

Denne artikel er en lettere revideret udgave af et foredrag holdt på 7. Nordiske konference for Information og Dokumentation.

CD-ROM databaser på Det kongelige Bibliotek

Nedenstående oversigt over CD-ROM databaser er en udskrift pr. 14.12.1989 over erhvervede eller bestilte CD-ROM baser til Det kongelige Bibliotek (Slotsholmen, Fiolstræde eller Amager). Udskriften er foretaget fra databasen over Det kongelige Biblioteks elektroniske databaser, der foruden CD-ROM registrerer online tilgængelige databaser på KB og bibliotekets såkaldte "PC-baser" (f. eks. Dansk Juridisk Bibliografi og "Fløjlskatalogen").

Da den elektroniske udgave er tilgængelig bl.a. ved PC'er i Informationen på Slotsholmen og på Amager, da den opdateres oftere end den trykte udgave og da den endelig tillader en mere raffineret søgeteknik, anbefales det at benytte denne mest muligt.

ABI/Inform.

Fagområde: Økonomi.

Producent af CD-Rom: UMI.

Baseindhold: Referencer med abstracts til mere end 414.000 tidsskriftsartikler indenfor handel, virksomhedsledelse, driftsøkonomi og tilgrænsende områder. Dækker mere end 750 internationale tidsskrifter. Har et hierarkisk klassifikationssystem med fem hovedgrupper: erhvervsmiljø (f.eks. økonomiske vilkår og socialpolitik), ledelsesfunktioner (f.eks. planlægning, public relations, informationsstyring), industrier og markeder (opdelt på produktkategorier) samt organisationskoder (typer af virksomheder, f.eks. efter størrelse, nationalitet, non-profit etc.). Opdateres ugentligt på Dialog med ca. 800 poster. CD-ROM udgaven dækker perioden 1984-

Opdatering af CD-Rom: Månedlig. Dokumentation: Det kgl. Bibliotek har manual med klassifikationssystem til denne base.

Trykt ekvivalent: Der findes ingen trykt ekvivalent.

Pris for CD-ROM udgave: USD 4950 pr.år.

Bestand på KB: Haves.

Opstilling på KB: KB-Slotsholmen.

KB-sagkyndig: TD.

Grolier Electronic Encyclopedia.

Modsvarer: Academic American Encyclopedia.

Fagområde: Generel base.

Producent af CD-Rom: Grolier Electronic Publishing.

Baseindhold: Et amerikansk leksikon med mere end 34.000 artikler i fuldtæst. Artiklerne har en gennemsnitslængde på 300 ord. Der er krydshenvisninger og bibliografi ved længere artikler. Der er "Fact boxes" med nøgleinformation om f.eks. lande, stater og præsidenter. Dette leksikon opdateres hvert kvartal i onlineudgaven. KBs CD-rom udgave er fra 1988.

Opdatering af CD-Rom: Opdatering: Årligt.

Pris for CD-ROM udgave: DDK 1.985 for første køb, 500 DDK pr. opdateret udgave.

Bestand på KB: Haves.

Opstilling på KB: KB-Slotsholmen. (Gave fra Jurisch legat).

The Bible Library.

Fagområde: Teologi.

Producent af CD-Rom: Ellis Enterprises.

Baseindhold: Samling af 10 bibler og 21 referenceværker. Inkluderer hebraisk og græsk bibel.

Pris for CD-ROM udgave: DDK 10.000.

Bestand på KB: Haves. 1988 udgave.

Opstilling på KB: KB-Slotsholmen. (Gave fra Jurisch Legat).

Deutsche Bibliographie - aktuel - CD-ROM (DB-CD aktuell).

Modsvarer: BIBLIO86.

Fagområde: Generel base.

Producent af CD-Rom: Buchhändler-Vereinigung GmbH.

Baseindhold: CD-udgaven indeholder alle poster fra Deutsche Bibliothek fra januar 1986 til nu (kumuleres løbende).

Opdatering af CD-Rom: 3 disks årlig (Januar, Maj og September).

Trykt ekvivalent: Modsvares af den trykte "Deutsche Bibliographie". Opstillet X-nat.

Bestand på KB: Haves via AS.

Opstilling på KB: KB-Slotsholmen.

British Library. General Catalogue of Printed Books to 1975 on CD-ROM.

Fagområde: Generel base.

Producent af CD-Rom: SAZTEC Europe Ltd.

Baseindhold: Mere end 8.500.000 bind, heraf 53% på engelsk. Praktisk taget alle bøger udgivet i UK foruden BL's beholdning af udenlandsk litteratur. Fylder tre CD-rom (Sammenlign også BNB on CD-ROM).

Trykt ekvivalent: Modsvarer den trykte version incl. supplementer indtil 1987.

Pris for CD-ROM udgave: 8.000 GBP.

Bestand på KB: Bestilt sommer 1989 til levering 1989, 1990 og 1991; Første levering ej modtaget 13.12.1989.

Opstilling på KB: KB-Slotsholmen.

CDMARC Subjects.

Fagområde: BDI/Datalogi.

Producent af CD-Rom: Library of Congress.

Baseindhold: Library of Congress Subject Headings.

Opdatering af CD-Rom: Opdatering: Kvartalsvis.

Pris for CD-ROM udgave: Demodiskette gratis; USD 370 for den komplette version.

Bestand på KB: Bestilt til KB-Amager.

Opstilling på KB: UB-Amager.

Juris.

Modsvarer: CELEX.

Fagområde: Retsvidenskab.

Baseindhold: Dækker alle retsregler vedr. fællesmarkedet med komplet tekst eller abstracts fra marts 1957 til dato. Online opdateringen varierer. Vedtagne love optages ca. 6 til 8 uger efter vedtagelsen.

Bestand på KB: Bestilt 12.12.1989 til KB-Slotsholmen.
Opstilling på KB: KB-Slotsholmen.
KB-sagkyndig: LJ/KIP.

Dissertation Abstracts Ondisk.

Modsvarer: Dissertation Abstracts Online.

Fagområde: Generel base.

Producent af CD-Rom: University Microfilms International (UMI).

Baseindhold: Oversigt over amerikanske disputater o.lign. fra 1861 til dato, foruden disputater fra ca. 200 institutioner udenfor U.S.A. Der er fyldige abstracts for alle disputater siden 1980; For disputater før dette tidspunkt er der fyldige abstracts i de tilsvarende trykte værker; Selve disputaterne kan almindeligvis ikke skaffes gennem biblioteksvæsenet, men Det kongelige Bibliotek bistår gerne ved fremskaffelse mod betaling af kostprisen; Nærmere oplysning fås i IOD-sekretariatet.

Trykt ekvivalent: Modsvares af de trykte værker "Dissertation Abstracts International" (opstillet i magasin), "American Doctoral Dissertations", "Comprehensive Dissertation Index", samt "Masters Abstracts". Opstillet U270 og x-disp.

Pris for CD-ROM udgave: DDK 12.000 for indeværende års disk; ældre årgange kan leveres.

Bestand på KB: Haves jan 1985-.

Opstilling på KB: KB-Slotsholmen.

ERIC (Educational Resources Information Center).

Fagområde: Pædagogik.

Producent af CD-Rom: SilverPlatter.

Baseindhold: Dækker pædagogiske emner, psykologiske emner, sprogvidenskab, biblioteks- og informationsvidenskab, sociale emner. Dækker artikler, rapporter, "grå litteratur" m.v. ERIC-systemet henviser dels til tidsskriftsartikler dels til rapportlitteratur, der for størstedelens vedkommende indgår i et mikrofiche-abonnement, der haves på DPB.

Opdatering af CD-Rom: Opdatering: Kvartalsvis.

Dokumentation: Thesaurus haves på KB.

Pris for CD-ROM udgave: Afhænger af den ønskede opdatering. For årlig opdatering er prisen 4.500 DDK; arkivsæt omfattende årene 1966-1982 koster DDK 10.000.

Bestand på KB: Bestilt 12.12.1989.

Opstilling på KB: KB-Slotsholmen.

KB-sagkyndig: BHJ; (DPB).

GPO Monthly Catalog.

Fagområde: Generel base.

Producent af CD-Rom: SilverPlatter Information Inc.

Baseindhold: Indeholder ca. 282.000 henvisninger til publikationer fra amerikanske regeringskontorer, herunder Kongressen og Senatet Uddrag fra 1976 til dato af regeringspublikationer fra U.S.A.

Opdatering af CD-Rom: Opdatering: Hver anden måned.

Trykt ekvivalent: Modsvarer det trykte værk "Monthly Catalog of the United States Government Publications". Opdateres med ca. 2.500 poster pr. måned.

Pris for CD-ROM udgave: GBP 665 p.a..
Bestand på KB: Bestilt 12.12.1989 til KBS.
Opstilling på KB: KB-Slotsholmen.

MLA Bibliography.

Fagområde: Sprog- og litteraturvidenskab.

Producent af CD-Rom: Wilsondisc.

Baseindhold: Omfatter henvisninger til teoretisk og deskriptiv litteratur om lingvistik, moderne sprog, litteratur og folkløse. Dækker komparativ og historisk lingvistik, specifikke sprog, engelsk, amerikansk, europæiske, asiatiske, afrikanske og latin-amerikanske litteraturer og folkløse. CD-rom udgaven omfatter perioden 1981- .

Trykt ekvivalent: Modsvare den trykte "MLA International Bibliography of Books and Articles on the Modern Languages and Literature", udgivet af Modern Language Association; se katalogværelset YG-2.

Pris for CD-ROM udgave: USD 1495.

Bestand på KB: Haves i abbonemnt.

Opstilling på KB: ekspl. 1 opstillet KB-Slotsholmen; ekspl. 2 opstillet KB-Ama-ger.

KB-sagkyndig: UBS: ML; UBA: AMK.

Multilingual Dictionary Database; Gyldendals CD-Rom ordbog.

Fagområde: Sprogvidenskab.

Producent af CD-Rom: Sansyusya Publishing & Gyldendal.

Baseindhold: Samling af ordbøger dækkende italiensk, engelsk, tysk, fransk, spansk, hollandsk, dansk, finsk, svensk, norsk, japansk og kinesisk.

Pris for CD-ROM udgave: DDK 7.000.

Bestand på KB: Haves.

Opstilling på KB: KB-Slotsholmen. (Gave fra Jurisch Legat).

Oxford English Dictionary.

Fagområde: Sprogvidenskab.

Producent af CD-Rom: Bowker & Oxford University Press.

Baseindhold: Modsvare 1933 udgaven OED uden supplementer. Giver - i modsætning til den trykte udgave - mulighed for at søge på citater (forfatter, værk, tekst og år) samt på etymologi, betydning og faglige aspekter, der ikke fremtræder som opslagsord. Desuden kan der søges på opslagsordet som i den trykte udgave. Alle disse søgemuligheder kan frit kombineres.

Trykt ekvivalent: Modsvare den trykte udgave; Det kongelige Bibliotek har også erhvervet den nye (1989) udgave, der er opstillet på læsesalen.

Pris for CD-ROM udgave: DDK 9.500.

Bestand på KB: Haves.

Opstilling på KB: KB-Slotsholmen. (Gave fra Jurisch Legat).

PAIS International.

Fagområde: Politik/Statsvidenskab.

Producent af CD-Rom: Public Affairs Information Service.

Baseindhold: PAIS er en bred politologisk database med hovedvægten på offentlige forhold i relation til sociale, økonomiske, politiske problemer, herunder

skatteforhold, multinationale selskaber, bankvæsen, arbejdskraft, forsikring, kriminalitet, sundhed, internationale relationer, international handel og specifikke industrigrene. Ca. 60% af referencerne er på engelsk, resten fordelt på fransk, italiensk, portugisisk, spansk og tysk. Omfatter såvel tidsskriftsartikler som bøger, rapporter, regeringspublikationer m.v.

Dokumentation: "Selection Policy and Journal List" kommer årligt. Manual til CD-rom haves.

Trykt ekvivalent: Modsvare den trykte "PAIS Foreign Language Index" (1972-.) samt "PAIS Bulletin" (1976-.). Opstillet på katalogværelset Yh-6 og Yh-7.

Pris for CD-ROM udgave: USD 1795 pr.år.

Bestand på KB: Haves.

Opstilling på KB: KB-Slotsholmen.

KB-sagkyndig: KV; BHj; TD.

PC-SIG.

Fagområde: BDI/Datalogi.

Producent af CD-Rom: PC-SIG.

Baseindhold: Public domain programmer fra 817 disketter med alle typer programmer, bl.a. finansprogrammer, undervisning, spil, grafik, Lotus utilities, Dbase utilities, tekstbehandling, og kommunikation.

Pris for CD-ROM udgave: DDK 5.800.

Bestand på KB: Haves på Det kgl. Biblioteks edb-kontor. KUN TIL INTERNT BRUG!

Opstilling på KB: KB-Slotsholmen.

Pravda on CD-ROM.

Fagområde: Generel base.

Producent af CD-Rom: ALDE/Associated Publishers.

Baseindhold: Artikler fra Pravda 1986-87 i engelsk oversættelse.

Pris for CD-ROM udgave: DDK 4.000.

Bestand på KB: Haves. Opstilling på KB: KB-Slotsholmen. (Gave fra Jurisch Legat).

KB-sagkyndig: AML.

PsycLIT.

Modsvare: PsycINFO.

Fagområde: Psykologi.

Producent af CD-Rom: SilverPlatter Information Inc.

Baseindhold: Indeholder et fyldigt internationalt udvalg af (især) psykologiske tidsskriftsartikler (der er visse afvigelser mellem papirudgaven, onlineudgaven og cd-rom-udgaven). Onlineudgaven omfatter 1967 ff. og opdateres ugentligt, omfatter også disputatser. CD-rom-udgaven dækker 1974-82 (disk 1) og 1983ff. (disk 2).

Dokumentation: PA er grundig omtalt og analyseret i Hjørland: "Psykologi og grænseområder" (1989). Der foreligger trykt thesaurus og manualer til såvel online som CD-Rom versionen.

Trykt ekvivalent: Modsvare den trykte "Psychological Abstracts". Se læsesalen P109 as.

Pris for CD-ROM udgave: GBP 2795 pr.år.

Bestand på KB: Haves.

Opstilling på KB: Ekspl. 1 findes KB-Slotsholmen; Ekspl. 2 findes KB-Amager.

KB-sagkyndig: BHj.

Social Sciences Citation Index - Compact Disc Edition.

Modsvarer: Social Scisearch.

Fagområde: Samfundsvidenskab i alm.

Baseindhold: Indexerer artikler fra et udvalg af samfundsvidenskabelige tidsskrifter omfattende bl.a. antropologi, arkæologi, områdestudier, handel og finansvæsen, kommunikation, socialmedicin, kriminologi, pædagogik, geografi, økonomi, demografi, historie, biblioteks- og informationsvidenskab, internationale relationer, jura, lingvistik, psykologi, ledelse, filosofi, politologi, psykiatri, sociologi, statistik samt byplanlægning. 1972- .

Dokumentation: Introducerende gennemgang i Hjørland: Psykologi og grænseområder, 1989.

Trykt ekvivalent: Modsvarer den trykte publikation "Social Sciences Citation Index". Se katalogværelset YH-8.

Bestand på KB: Haves 1986-.

Opstilling på KB: KB-Slotsholmen.

KB-sagkyndig: BHj; TD; SB.

SocioFile.

Modsvarer: Sociological Abstracts.

Fagområde: Sociologi.

Producent af CD-Rom: SilverPlatter Information Inc.

Baseindhold: Omfatter mere end 269.000 referencer med abstracts indenfor sociologi og tilgrænsende områder, herunder socialpsykologi, kultur, organisation og ledelse, social- og økonomisk udvikling, massefænomener og politisk interaktion, kunst-, religions- og sundhedssociologi, demografi og familieforskning, social velfærd, fremtidsforskning, marxistisk samfundsvidenskab, undersøgelser af vold, fattigdom og feminisme m.v. Online udgaven dækker perioden 1963 til dato, med abstracts 1973 til dato. Opdateres tre gange årligt på Dialog, 5 gange årligt på DIMDI. CD-rom udgaven dækker alle tidsskriftsartikler i SA-databasen fra 1974-, med øgede henvisninger til disputater fra 1986.

Opdatering af CD-Rom: Halvårlig. Dokumentation: Der foreligger bl.a. thesaurus til denne base.

Trykt ekvivalent: Modsvarer den trykte publikation af samme navn. Se læsesalen P107vk.

Pris for CD-ROM udgave: DDK 22.000.

Bestand på KB: Haves.

Opstilling på KB: KB-Slotsholmen.

KB-sagkyndig: SB.

Thesaurus Linguae Graeca. Databank of Ancient Greek Texts.

Fagområde: Sprog- og litteraturvidenskab.

Producent af CD-Rom: University of California, Irvine, CA 92717.

Baseindhold: Fuldtekstbase over den klassiske græske litteratur indtil år 800.

Trykt ekvivalent: Modsvarer diverse trykte tekstudgaver i Det kongelige Bibliotek.

Pris for CD-ROM udgave: 200 USA.

Bestand på KB: Bestilt 12.12.1989.

Opstilling på KB: KB-Slotsholmen.

KB-sagkyndig: NIB.

"PC-databaser" på Det kongelige Bibliotek

Nedenstående oversigt over PC-databaser er en udskrift pr. 19.12.1989 over faktisk tilgængelige databaser for bibliotekets brugere på harddisk i bibliotekets Information på Slotsholmen (for en dels vedkommende også på Amager).

Bibliotekets "PC-baser" udmærker sig i almindelighed fremfor online- og CD-ROM baserne ved kun at findes på Det kongelige Bibliotek. Det er tanken, at de senere skal gøres tilgængelige via bibliotekets hovedkomputer REX/REGINA.

Dansk juridisk Bibliografi.

Fagområde: Retsvidenskab.

PC-base. Tilgængelig på Det kongelige Biblioteks Informationssal.

Baseindhold: Dansk Juridisk Bibliografi 1986 (udarbejdet af Jens Søndergaard) samt Dansk Juridisk Bibliografi 1988ff (udarbejdet af Lotte Jacobsen).

System: AskSam.

Dokumentation: Systematik m.v. følger Søndergaards trykte bibliografier, der kan anvendes som hjælpemiddel i søgningen.

Trykt ekvivalent: For 1986 årgangens vedkommende modsvares basen af Jens Søndergaards Dansk Juridisk Bibliografi, Juristforbundets Forlag, 1987; 1988 ff. modsvares p.t. af en udgave trykt december 1989.

KB-sagkyndig: LJ.

Dansk psykologisk Bibliografi.

Fagområde: Psykologi.

PC-base. Tilgængelig på Det kongelige Biblioteks Informationssal.

Baseindhold: En endnu meget foreløbig og uhomogen base med rådata til en dansk psykologisk bibliografi 1948 til dato. Opdateres p.t. årligt. (Når den retrospektive del er færdig, vil opdateren blive fremskyndet) Grundet basens foreløbige tilstand må udpræget grad af trunkering og lignende forholdsregler tilrådes. Omfatter tidsskriftsartikler, bøger, kapitler i bøger, specialer, rapporter m.v. på dansk og udenlandsk.

System: AskSam.

Trykt ekvivalent: Modsvarer diverse trykte udgivelser: Nordisk Psykologi's årlige bibliografi, Dansk Psykologisk Bibliografi 1948-75 & Danske numre af Psykologisk litteratur i danske forskningsbiblioteker.

Dramatisk Bibliotek.

Fagområde: Litteraturvidenskab.

PC-base. Tilgængelig på Det kongelige Biblioteks Informationssal.

Baseindhold: Katalog over bestanden i Dramatisk Bibliotek. Indeholder bl.a. en omfattende samling skuespil.

System: AskSam.

Trykt ekvivalent: Modsvarende seddelkatalog på Universitetsbiblioteket i Fiolstræde; Trykt udgave under udgivelse (oplysning pr. 1989).

KB-sagkyndig: BM.

Elektroniske databaser på Det kongelige Bibliotek.

Fagområde: BDI/Datalogi.

PC-base. Tilgængelig på Det kongelige Biblioteks Informationssal.

Baseindhold: Katalog over online databaser, som Det kongelige Bibliotek har kontrakt med og forbindelse til. Hertil alle CD-ROM anskaffet af biblioteket og bibliotekets egne databaser tilgængelige på harddisk i Informationssal ("PC-Baser"). Med emneord, ordnet efter husets systematik (UASK), og i mange tilfælde forsynet med indholdsbeskrivelser, oplysninger om opdatering, trykte ekvivalenter og hjælpemidler.

System: AskSam.

Trykt ekvivalent: Modsvarende den trykte katalog "Online og CD-ROM databaser på Det kongelige Bibliotek" (1. udgave 1989); Den elektroniske udgave er væsentligt ajourført i forhold til den trykte førsteudgave.

KB-sagkyndig: BHj.

Fløjlskatalogen.

Fagområde: Generel base.

PC-base. Tilgængelig på Det kongelige Biblioteks Informationssal.

PC-base. Tilgængelig på Det kongelige Biblioteks Informationssal.

Baseindhold: Registrerer håndbogs- og bibliografilitteraturen på Det kongelige Biblioteks læsesal. Filen betegnes også KingKong. Bringer systematik og opstillingsnatur.

System: AskSam.

Trykt ekvivalent: Modsvarende bibliotekets tidligere systematiske protokol for læsesalen.

MUSICAT.

Fagområde: Musik.

PC-base. Tilgængelig på Det kongelige Biblioteks Informationssal.

Baseindhold: Dansk fælleskatalog "union-katalog" over musikhåndskrifter til og med år 1800.

System: AskSam.

Sprogvidenskab. Det kongelige Bibliotek, Udenlandske Samling, ældre afdeling.

Fagområde: Sprogvidenskab.

PC-base. Tilgængelig på Det kongelige Biblioteks Informationssal.

Baseindhold: Systematisk katalog over Det kongelige Biblioteks sprogvidenskabelige litteratur for udenlandske afdeling indtil 1949 incl.

System: AskSam.

Trykt ekvivalent: Modsvare den håndskrevne foliokatalog i bibliotekets katalogværelse.

KB-sagkyndig: RB.

Søren Kierkegaard international bibliografi.

Fagområde: Filosofi.

PC-base. Tilgængelig på Det kongelige Biblioteks Informationssal.

Baseindhold: Registrering af den internationale Søren Kierkegaard litteratur uden abstracts m.v. Pr. 12.12.1989 ialt 2.385 poster.

System: AskSam.

KB-sagkyndig: VL.

Teaterkatalogen.

Fagområde: Æstetik.

PC-base. Tilgængelig på Det kongelige Biblioteks Informationssal.

Baseindhold: Systematisk katalog over Det kongelige Biblioteks udenlandske litteratur om teatervidenskab indtil 1949 incl.

System: AskSam.

Trykt ekvivalent: Trykt prøveudgave er udgivet (? 1987).

KB-sagkyndig: PN.

William Shakespeare: The Complete Works. Electronic Edition for the IMB PC.

Fagområde: Litteraturvidenskab.

PC-base. Tilgængelig på Det kongelige Biblioteks Informationssal.

Baseindhold: William Shakespeares samlede værker på 20 floppydisketter. Udgivet af Oxford University Press 1989; Udgaven reproducerer teksten fra den trykte 1986 udgave (moderne stavning) og er redigeret af Stanley Wells og Gary Taylor m.fl. Særligt programmel medfølger.

System: Floppy.

